

אנדה עמיר

ריחוף אחרון

ל.ת.א.

עוד הצצה גנובה
 בלפי לי-לא-עוד-לי,
 ורחקתי, אכן כבר רחקתי.
 ללא עוד גניעה של יד
 ואחמק לרחופי,
 רחופי הנכסף.

הי, רחופי הארץ הנה,
 ארץ, ארץ;
 מצנחי לא יפתח עוד.
 הי, רחופי הארץ
 בו אצרת קל חיי,
 כל אשר אהבתי,
 כל אשר נחמתי.

הי, רחופי הארץ
 ללא עוד עצירה,
 התהומה, התהומה, התהומה,
 לשלוח אין פסק לה.

חגנו אנו אומרים: יש סימנים רבים של התעוררות והת-
 פכתות בעם. סימנים של רצון בריא להיחלץ ממשבר הניכור
 והמתירנות, מתהום הסמים וההתנתקות מהמקורות. לצאת
 מהמעגל הסגור והמדרדר של המרנות, מתירנות, חקיינות,
 הנתנות, ריקנות ועוול. יש רצון לשוב אל עצמנו, אל
 תכונות החדש, הצדקה וצניעות הלכת של עמנו המפואר,
 שאין עוד כדוגמתו בקרב העמים.

באמצע דבריו חדלו אנשי הטלוויזיה לצלם ולהקליט, קיפלו
 את ציודם ומיהרו להסתלק מן הגבעה, כדי להספיק לשדר
 את הדברים במהירות החדשות של הערב. שר התודעה
 המשיך בנאומו, אך חגיגות המעמד כאילו נפגמה מעתה,
 והשר דמה לבעל-שמחה המשתדל לעודד אורחים נכאי-
 רוח.

"הגיעה העת להתחדשות העיקרית והבסיסית, כדברי הרב
 קוק זכרון צדיק לברכה — לחבר את גאון הקודש עם
 גבורת החייל! — שערי התשובה לא נעלו! — אנחנו
 בעלי הבית של הארץ הזאת. האם חזרנו לכאן כדי להקים
 מדינות קטנה, מתירנות? לא. אנחנו השליחים של ההיס-
 טוריה היהודית, של מיליוני יהודים. עוד נבגד ונבנית מפגור
 קריית מלך רב מלב כל בוגיך להגיד, כי בשמחה תצאו
 ובשלוש תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רינה, וכל
 עצי-השדה ימחאו כף. תחת הנעצוץ יעלה ברוש, תחת
 הסרפד יעלה הדס, והיה לאדוני לשם לאות עולם, לא
 ייכרת. ויעקב עבדי, וישראל בחרתי בו, כצוץ יפרח בכרמי
 שומרון, וכחציר בהרי אפרים!"

איה עמדה עם רמי ואורית'לה, ומאחוריה מעין קירחה
 בקהל. ודומה שהרצון להתבונן בה ממרחק נפגש בחשש
 להתקרב אליה יותר מדי, פן יתעורר היצר הרע, שנאמר,
 אחורי ארי וכולי. תחילה עמדה בשקט, ורק מפעם לפעם
 פירכסה בה תנועת העכוז בהעבירה את משקל גופה
 מרגל לרגל. היא שמעה בשקט את הרב, הקשיבה לפרופסור
 ענולה, מהרהרת אם צבע שעה טבעי, ומחברת לה במח-
 שבתה תשובות ומאפראאות מטופשות, וכך עשתה גם
 לדברי שר התודעה, מתווכחת עימו כאילו היא עדיין אשתו
 של אורי בן-עמי, אך הולכת ומוותרת בהדרגה ומשכנעת
 עצמה כי בסופו של דבר אין זה גורא כל כך לתקוע כאן
 יתד וגם לבוא מדי פעם לראות, אולי במשך הזמן יצמח
 מזה משהו, בית-קיי בשומרון, או איזו עיר-גנים חדשה
 שמחברת בכביש-מהיר לשפלת-החוף.

אחרון הגואמים והמברכים היה המשורר והפובליציסט משה
 צילוח; איש נמוך ומצומק, סגוף-פנים, ראשו מגולה, שערו
 שחור כעורב, ומשקפי ראייה ענקיים, במסגרת שחורה אף
 הם, מסתירים את מרבית פרצופו. לבוש חולצה בהירה
 ששרווליה מופשלים, למרות הקור. עיניו מוטות אל-על
 בדברו, וקולו דק, צפצפני, כמשתדל לגרש את חשרת הענ-
 נים שכבר הסתירו את השמש.

"הרי שומרון הקירחים, צוקי אפרים המצפים לגאולה —
 נשמע איזה קול צחוק כבוש, נשיי, בקהל. ומיד היסו אותו,
 וצילוח המשיך —

"אפילה, אפילה גדולה בדרכי הגדה השוממות מיהודים, —
 ולפידים, לפידים מדליק בהם היום המתנחל העברי. אבל
 גם היום אחי בני האור והתפארת, אחי גיבנרי התהילה, גם
 היום אל לנו לשכוח, שקיימת בארצנו מאפייה שמאלנית
 שהשתלטה על חלק מתרבותנו השרשית, והיא מגדפת, היא
 מסלפת, והיא מטנפת את העיקר את קודש-הקודשים.
 הנקודה המשותפת למאפייה ולשמאלנות היא היותן מיעוט.
 מיעוט מבוטל. אך מיעוט זומם, מיעוט המנסה להשתלט על
 הרוב. מיעוט שתופס משלטים. ואוי לו, אחי ואחיותי, אוי
 לו למי שמנסה לערער על שליטתם. הם נמצאים בעיתונות,

בקליפה אדומה, עשויים בשמן זית גם וחומץ ומלח ופטרו-
 זיליה ירוקה קצוצה. טראנויסטור גדול, ישן, בתיבת עור
 שחור ומרופט, השמיע מנגינות מזרחיות. אורית'לה התבונ-
 נה בהם כמו באיזו אורחת-פלאים מן המידבר.
 "עוד מעט ירד גשם," אמרה אחת הגשים.
 "ירד גשם, חורים לאישודוד. שיישאר פה החיילים." אמר
 המבוגר שבחבורה והוא הסב, כניראה. וגיהק.
 "רוצה צנון, ילדה?" שאלה אותה האישה.
 "כן."

הגישו לה את הקערה.
 "קחי, תאכלי צנון של מתנחלים." האיר לה הסב פניו,
 כפורס לה מפתחו באיזו פולחן קדמוני.
 אורית'לה טבלה אצבעותיה והעלתה שני נתחי צנון ונתנה
 אותם בזה אחר זה בפיה. מעודה לא טעמה מאכל שיהיה
 זה ערב לחיכה. ילדים אחדים סבבו אותה בסקרנות.
 "תנו לילדה גם פיתה לטבול —" אמר הסב, ושוב גיהק.
 "מה, זאת רגילה רק לחשטינאדוס דוס חלדיאוס —" אמר
 גבר אחר, שמבטו רע, אולי בנו של הזקן. וכולם צחקו.
 אורית'לה נשאה דגליה וברחה בלי לומר תודה, צולעת
 קימעה, ומבויישת.

פקעת התהלוכה עם ספר-התורה במרכזה, וחופתו על מוט-
 תיה מתנודדת כמפרש מעל לראשים המשולהבים, —
 התקרבה ובאה בינתיים לאוהל בית הכנסת; ובין הנדחקים
 סביב ספר התורה ניראו מקפצים מנהיגי התנועה והגוש
 והמפלגה — הרב והשר והמשורר והאלוף-בדימוס והדובר
 והנביא והאידיאולוג והעתונאי והמושביניק והחור-בת-שר-
 בה, מוקפים בבחורי-שיבה אחווי-תזוית. כשהוכנס ספר-
 התורה לאוהל בירך הרב ברכת "שהחינו" עם תוספת
 מיוחדת, שקבע הרב הראשי, לשעת חירום של הכנסת
 ספר-תורה לבית-כנסת של מתנחלים בעוד האוייב עומד
 בשער, ולמקרה שהתנחלות כזו תיעשה בפאתי הר-הבית.
 ומשגרגו הרוחות, וארון-הקודש הגייד נסגר על התורה
 וחזקו איתו על מקומו בכמה לבנים של מלט פריך, החלו
 הכול מתקבצים לטקס. על במת קרשים טריים, צהבהבים
 ובלתי-מהוקצעים, נקבע רמקול גייד שפועל על סוללות.
 זמרת שמגמגמת, יפת-פנים, שחורת-שיער ונמרצת, הגיעמה
 קולה ושרה בפאתוס את "ארץ שאהבנו", והקהל השתתף
 עימה בפזמון החור, וברטס קדושה:

"... ארץ של העם / ארץ לעולם, / ארץ בה גולדנו / ארץ
 בה נחיה / יהיה מה שיהיה!"

שוב ושוב חזרו על המילים האחרונות באיזו דבקות ואחר
 כך שרו כולם יחד, "פה בארץ חמדת אבות, תתגשמה
 כל התקות." — עד שנתאספו ועלו המנהיגים על הבמה
 הזמנית, והם ממצמצים מעט בעיניהם כנגד השמש המכה
 ממערב. חשרת העננים שעלתה ונתקשרה מן הים כמו
 איימה לכסות בקרוב את עין השמש. גם הרוח נעשתה
 קרירה מעט, הררית. כאילו ישראל-של-מטה, בתחום הקו
 הירוק, אינה מאירה פניה למתנחלים, ומשלחת בהם צר-
 רות של חיצים מקפיאים שחודרים מבעד לבגדים הקלים,
 שורטים במיפתח החזה, ומכאיבים, ביחוד למעשנים אכולי-
 הריאות ובעלי הגרון הרגיש, המגורה. מצלמות הטלוויזיה
 המשיכו לצקצק. והטכנאים הקליטו.

ראשון המדברים בירך הרב הישיש ונמוך-הקומה, שלבש
 מעיל, ידיו פירכסו מעט, וקולו הרועד, החנוק מבכי והת-
 רגשות, כמו נבלע בשערות זקנו הלבן:
 "להווי ידוע שאסור לתת אף שעל מאדמת ארץ קודשינו
 ובירת קודשינו בידי זרים כי זה עלבון לירושלים וחילול
 השם גורא וטינוף אדמת הקודש שומרון וכל העובר על
 איסור זה חייב חרם ונידוי ושמתא וחשש כרת ומודה ועווב
 ירוחם ולא תעשו הרע בעיניו-יתברך כי אם מצווה גדולה
 וחשובה היא מצוות יישוב ארץ-ישראל אדמת קודשינו
 שומרון על פני כל מלכויות האדמה ובה לציון גואל ומנחם
 וחתן מפניו כל פועלי אוון וקטני אמנה והנרגנים והכופרים
 בעיקר שאין לתת אף שעל מאדמת ארץ קודשינו בידי
 זרים וזדים בנינוף מעלליהם להשחית עם ישראל חי, חי,
 חי! אמן ואמן סלה!"

אחריו דיברה פרופסור ענולה גורן-כ"ץ, הבלונדית בעלת
 החזה השטוח, אישה גבוהה ושרשית, צחת-ביטוי ונמרצת.
 "אני מתרגשת. ואני אומר רק זאת. המרחם על אכזרים —
 סופו שמתאכזר על רחמנים! — כך נאמר על שאול, שלא
 רצה להרוג את אגג, וסופו של דבר שהרגו את כל משפחתו.
 המצב הקיים נוצר מפני שלא אמרנו מיד שהארץ שלנו!
 ששכם שלנו! ותבונן שלנו! ואם מרגישים ככובשים וכוזרים,
 כגולגנים, כמי שמחזיק אדמה של משהו אחר — או באמת,
 איזה קלף יש לנו למיקוח? הרי ברור שאם כך נרגיש —
 אז יגידו לנו: אם זה לא שלכם או קודם כל תחזירו!
 "מדוע אצל אנשים דתיים-מאמינים אין עבריינים ואין
 סמים? כי להם יש האמונה ויש הקשר עם המקורות. משרד
 החינוך בעצמו הוא האשם! — מפני שאם לא נתן די השכלה
 יהודית, או נוצר החלל, אותו חור בהשכלה, וכידוע החור
 קורא לגנב. ואם יש חלל, אז הוא יתמלא במשהו אחר,
 בסמים, ובמה לא? אם לא ימלאו את החללים בסם-חיים —
 הם יתמלאו בסם המוות. כי הטבע שונא חללים חיים-ריקים.
 זה חוק פיסי. ולכל חוק פיסי יש חוק מקביל במיטאפיסיקה.
 לירושלים-של-מטה יש ירושלים-של-מעלה. הצרה היא
 שפה, באופן אלילי, מנסים לנתק את החומר מן הרוח —"

אחרי דבריה הנרגשים דיבר שר התודעה היהודית; איש
 תמים ועגלגל ובהיר-עיניים, דומה במקצת לאורי בן-עמי,
 אך חובש כיפה. "ביום הגשמת חלומנו לעלות לתל-פגיה
 אשר לא עוד תל-פגיה ייקרא לה אלא מפגור! — ביום

גיברסיטה, רובם בסנדלים, כולם בעל-יחודת בהפגנות כגון
 אלו; ובקירבם בלט חבר-כנסת אחד, לא-צעיר, שהסתובב
 על הכביש, לבוש בפשטות ומתנהג בעממיות, מתערב
 בקרב החיילים החמושים, הממונים לשמור על הסדר, ובקרב
 המפגינים; טופח בחברות על כתף גם פה גם שם, והוא
 כאחד ממלאכי-השרת שמעופף בזכות חסינותו הפארלאמנ-
 טארית על פני שדה-המערכה, שופע ישראליות לבבית,
 שמסכה על תחושה עמוקה של קאטאסטרופה.

המשורר-העתונאי נדב חומר בא נושא תיק-בד ובו
 קונטרסי-שירתו למכירה; מזוקן ופרוע-תלתלים, הסתובב
 בנעלי-בד קרועות ומכנסי-גינס קצרים, ועימו צלם של
 המערכת; הם תפסו מזוויות-צילום שונות דיוקנאות של
 המפגינים, אשר מציגים כאילו אינם מרגישים כלל שמצלמים
 אותם. כמה מכתובות-המחאה הביא עימו נדב חומר בעצמו,
 הוא שחיברן ודאג גם שיצירו באותיות ומילים ממיטב
 סגנונו. בוטה ובלתי-מהוקצע ובה מלב העם ואינו מוכתב
 מלמעלה.

"מכובד מתנחלים לא יתכופף כבוד האדם העמלני."
 "מילדותי למדת, אחי, לא בנישול תיבנה ארץ מולדת
 אהבתנו!"

"ההולכים בחושכה לא יראו אור גדולת האחוה,
 זרע התקווה בין שני העמים לעד!"
 "הידידות גשר לשלום הצודקני,
 ההתנחלות תחם בני עמי למלחמה חדשנית."
 "גם לערבי נשמה מלב אדמתנו המשותפת אזכור —
 סאלם עליהום!"

ובשיפולי הכביש, על סלעים וקוצים שביניהם נטו המפגינים
 אהל צבעוני ועליו כתובת: "מדרשיית השלום" — המשיך
 ודישדש נדב חומר בנעלי-הבד הקרועות שלו, ותקע באדמה
 כרוה אחרונה —

"אורי בן עמי בן ארבעים. אורי לאורך הדרך איתך
 יחד הלכנו כתף אל לחי מול מדכאים ומנצלים!"

ובתוך האוהל — מי עמד והירצה בלהט אם לא אורי בן עמי
 בכבודו ובעצמו, שמנמן ומתולתל ושערו מאפיר קמעה,
 הוא פורש השקפתו בפני מתי-מעט מפגינים שניתרו על
 אדמת הבור הטרשיית, הקוצנית, שכיסה האוהל, בחפשמם
 תנוחה לרגלם העייפה —

"...המעשה שנעשה על הגבעה לעינינו כיום, התועבה
 הזאת — הוא מעשה סמלי. בשומרון התפתחה ופרחה עבו-
 דת-האלילים הישראלית, והיא שהביאה לפילוג בין ממלכות
 יהודה וישראל, והיא שגם גרמה לבסוף לשקיעת שתייהן
 בפני כוחות פוליטיים זרים וחזקים מאוד. שעמדו על גבו-
 לותיהן. אשור. בבל. מצרים. רוסיה!"

"מה אתה רוצה, שניכנע לרוסים, ירמיהו?" — צעק לו
 סטודנט שחרחר אחד באוהל, "מזדיין-עם-ערבים-בתחת
 שכמוך!" — וקמה מהומה שלא שככה עד שהוצא המפריע
 בכוחת-פנים, ואורי בן עמי, נבוך-קימעה, המשיך:
 "לא נביא אני ולא בן-נביא ולא אמרתי שניכנע לרוסים
 וגם לא אמרתי שנלך שוב בגלות..."

עוד הוא מדבר והינה צוות הטלוויזיה עצר למטה בכביש,
 ומיד כמו על במת-הסרטה, נתקבצו הכול ונכנסו לפעולה.
 המפגינים החלו צועקים ושואגים, הניפו כרזות למעלה,
 ואחזים אף פרצו קדימה וניסו להשתטח ולחסום את הכביש.
 החיילים החלו מפנים אותם, קודם דיבויורים ואחר-כך
 במשיכות מרפק וגרירת רגל. המצלמות צקצקו. וחבר-
 הכנסת הטיל עצמו לבין הניצים בניסיון לפשר אך גם להי-
 קלט במסגרת הצילום, על רקע ההתכתשות, ואולי לזעוק
 מאוחר יותר באותו יום או למחרת, מעל בימת הכנסת,
 כי הופרה חסינותו והוכה בידי אנשי-צבא.

עד מהרה נשמעו מן הגבעה קולות תלונה על כך שהטל-
 וויזיה כדרכה מקדישה זמן רב מדי לכיסוי הפגנת הנפל של
 השמאלנים, והיא מתכחשת לעיקר — העלייה לקרקע תל-
 פגיה, היא מפגור. "מביאים ספר-תורה!" — צעקו מלמעלה,
 "ספר-התורה מגיע!"

צלמי הטלוויזיה קיפלו את מצלמותיהם ומיקרופוניהם, והי-
 פעילות ההפגנתית על הכביש שקטה מיד, כבמטה-קסם.
 הצלמים והכתבים החלו חוצים באלכסון את השרה הזרוע
 סלעים וקוצי-קיי יבשים, בהליכה מהירה, ספק ריצה, כדי
 להגיע במועד לתהלוכה. ואכן מולם, באמצע הדרך הזמנית,
 החדשה, שפילסו הדהפורים, כבר התקדמה חבורה משול-
 הבת, רוקדת, ובמרכזה מתנודד ספר-תורה בפרוכת-קטיפה
 סגולה עם אותיות זהב, וחופה מעליו, ואנשיה שרים סביבו
 בגרונות ניחרים מעט, וצורדים:

"עצו עצה ותופר
 דברו דבר ולא יקום
 כי עימנו אל!"

האוויר כמו אוזל מריאותיהם, צרובות עשן-הסיגריות, ב-
 טפסם במעלה-הגבעה.
 "עם ישראל חי, עם ישראל חי, עם ישראל, עם ישראל,
 עם ישראל חי..."
 ורבים משוררים במיטבט לאו ישראלי.

ליד האוהל השלישי או הרביעי מהם בשורה, כבר ישבה
 משפחה מזרחית שקטה. הגברים חבושי כיפות-בד רקומות
 ומחודדות, ושפמים זקורים. כמו גרוזינים. בצד, על כירת
 פחמים, השחימו נתחי ששליק ובצלצלים על שפודים. ובאמ-
 צע, על ארגו הפוך, מכוסה מפה צבעונית, היו פזורים
 צלחות, ספלים וסכום מפלאסטיק, בצבעים ובגדלים שונים;
 פיתות, צנצנות זיתים שחורים. קעצית חתינה. צנצנת רוטב
 חריף שצבעו חום-ירקרק. פרוסות לפת סגולה-אדמדמה.
 חצילים כבושים. וקערה מלאה פלחים טריים של צנון לבן